

18.10.2023

Talousyksikkö

Puolustusvaliokunta 20.10.2023

Puolustusministeriön hallinnonalan osuus hallituksen esityksessä vuoden 2024 talousarvioksi (HE 41/2023 vp)

1 Talousarvioesityksen lähtökohdat

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpinä päämäärinä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Naton jäsenmaana Suomi ylläpitää uskottavaa puolustuskykyä kaikissa olosuhteissa sekä varautuu tukemaan muita Nato-jäsenmaita velvollisuuksiensa mukaisesti.

Suomen puolustus perustuu vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn osana liittouman yhteistä puolustusta ja pelotetta. Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton puolustuksen suunnitteluun ja yhteisen pelotteen toimeenpanoon. Kansallinen puolustuskyky perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisyyteen, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Puolustusmenot sitoudutaan pitämään Naton tavoitteen mukaisella vähintään kahden prosentin tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Puolustusyhteistyöllä vahvistetaan Suomen yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kanssa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten. Suomeen kohdistuvaan laaja-alaiseen vaikuttamiseen varaudutaan yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti.

Puolustushallinto suunnittelee ja valmistautuu jatkamaan Ukrainalle annettavaa materiaali- ja koulutustukea. *Ukrainalle luovutettu suorituskyky korvataan puolustushallinnolle.*

Osana Naton yhteistä puolustusta ja pelotetta Suomi puolustaa aluettaan ja kansalaisiaan kokonaismaanpuolustuksen periaatteiden mukaisesti kaikkia yhteiskunnan voimavaroja hyödyntäen. Puolustusta ylläpidetään ja kehitetään hallitusohjelman ja puolustusselontekojen mukaisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Toimintamenoihin on tehty hallitusohjelman mukainen vuosittainen 50,0 milj. euron lisäys Puolustusvoimien tarpeisiin. Puolustusvoimille korvataan Ukrainaan luovutettuja suorituskykyä 259 milj. euroa. Puolustusmateriaalihankintamäärärahoihin, Puolustusvoimien toimintameno määrärahoihin (pl. palkkausmenot) ja sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoihin tehdään vuosittain vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset.

2 Hallinnonalan määrärahat

Hallituksen esitys vuoden 2024 talousarvioksi sekä valtioneuvoston 9.10.2023 hyväksymän julkisen talouden suunnitelman osana oleva valtiontalouden kehyspäättös vuosille 2024-2027 sisältää puolustusministeriön hallinnonalan menoja seuraavasti:

(milj. euroa)	TA 2023	TAE 2024	KEH 2025	KEH 2026	KEH 2027
Kehykseen luettava	5 221	5 501	5 481	5 105	5 144
Kehyksen ulkopuolella (alv)	924	727	730	670	664
Pääluokka 27 yhteensä	6 145	6 228	6 211	5 775	5 808

18.10.2023

Talousyksikkö

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahataso on noin 6,2 mrd. euroa vuosina 2024 ja 2025, ja laskee noin 5,8 mrd. euroon vuosille 2026 ja 2027. Muutos hallinnonalan määrärahatasossa aiheutuu pääosin monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksen vuosivaihteluista. Kehyskauden suunnitelmaan sisältyy rahoitusta Natoon liittyviin suoriin kustannuksiin sekä Ukrainalle toimitetun materiaali-tuen korvaushankintoihin.

Hallinnonalan menojen yhteismäärä vuonna 2024 on 82,9 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 2 357 milj. euroa, joka on 238,9 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusmateriaali-hankintoihin ehdotetaan 1 523 milj. euroa, joka on 57,1 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Monitoimihävittäjien hankintaan ehdotetaan 1 502 milj. euroa, joka on 96,6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.

Merkittävimpiä hallinnonalan menoja vuonna 2024 lisääviä tekijöitä ovat Ukrainaan toimitetun puolustusmateriaalin korvaushankinnat (259 milj. euroa) sekä indeksi- ja kustannustasotarkistukset (225 milj. euroa). Muita menoja lisääviä tekijöitä ovat toimintaympäristön muutoksesta johtuva tasokorotus, palkkausten tarkistukset, hallitusohjelman mukainen kohdennus Puolustusvoimien toimintamenoihin sekä Puolustusvoimien Nato-jäsenyyden menot. Menojen vähennykset aiheutuvat pääosin sotilaallisen toimintaympäristön muutoksen edellyttämän puolustusmateriaalihankintojen korotuksen tason laskusta vuodelle 2024, muutoksesta monitoimihävittäjien hankinnan valuuttakurssitappioihin varautumisessa sekä hallinnonalan arvonalisäveromenojen tarpeen tarkentumisesta.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin ehdotetaan noin 66 milj. euroa. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (53 milj. euroa) sisältyvät ulkoministeriön pääluokkaan.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen vuodelle 2024 ehdotetaan 8 milj. euroa, joka on vuoden 2023 varsinaisen talousarvion tasolla. Vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella ja vapaaehtoistoimijoilla on suuri merkitys yhteiskunnalle kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Puolustusvoimat tukee Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sotilaallisia valmiuksia palvelevan ampumakoulutuksen järjestämisessä.

Puolustusministeriön hallinnonalan menot suhteessa vuodelle 2024 ennustettuun bruttokansantuotteeseen ovat 2,3 prosenttia Naton laskentatavalla. Monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksella on merkittävä rooli osuudessa. Naton jäsenmaat ovat sitoutuneet käyttämään 20 prosenttia puolustusbudjetistaan materiaalihankintoihin. Vuonna 2024 Suomi ylittää tämän tavoitteen reilusti. Puolustusmenojen osuus ennustetusta vuosittaisesta bruttokansantuotteesta pysyy kahden prosentin tasolla kehyskauden ajan.

3 Tilausvaltuudet

Vuoden 2024 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnettyistä Puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja yhteensä 2,7 mrd. euroa vuonna 2024 ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 10 mrd. euroa (ml. F-35 ja Laivue 2020).

Talousarvioesitys sisältää kaksi uutta tilausvaltuutta. Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 116,9 milj. euron suuruista Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen 2024 -tilausvaltuutta, jonka menot ajoittuvat vuosille 2024-2028. Tilausvaltuudella kehitetään muun muassa logistiikkajärjestelmän suorituskykyä sekä merivoimien raivaamiskykyä ja vedenalaista valvontaa. Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 146 milj. euron tilausvaltuutta, jolla hankitaan lähinnä järjestelmien kunnossapitoon liittyviä huolto- ja ylläpitopalveluja sekä pitkän toimitusajan varaosia vuosina 2024-2028.

18.10.2023

Talousyksikkö

4 Hinta- ja kustannustasotarkistukset vuonna 2024

Kehykset on muutettu vuoden 2024 hinta- ja kustannustasoon tekemällä Puolustusvoimien toimintamenoihin (pl. palkkausmenot), puolustusmateriaalihankintoihin ja sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin menoihin vakiintuneen käytännön mukainen ennakkollinen 1,5 prosentin kustannustasotarkistus. Määrärahoihin on tehty lisäksi vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukaiset tarkistukset. Nämä hinta- ja kustannustasotarkistukset lisäävät hallinnonalan määrärahoja yhteensä noin 225 milj. eurolla.

Momentti	(1 000 euroa)
27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot)	82 227
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	20 500
Vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	61 727
27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat)	57 120
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	19 568
Vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	37 552
27.10.19 (Monitoimihävittäjien hankinta)	80 943
Ennakollinen indeksitarkistus (1,5 %)	6 522
Ostovoimatarkistus (1,5 %)	22 706
Vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	51 715
27.30.20 (Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot)	4 522
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	975
Vuoden 2022 toteutuneen indeksikehityksen mukainen tarkistus	3 547
Hinta- ja kustannustasotarkistukset yhteensä (pääluokka 27)	224 812

Taustatietoa hinta- ja kustannustasotarkistuksista puolustusministeriön hallinnonalalla:

Julkisen talouden suunnitelman mukaan Puolustusvoimien toimintamenojen (pl. palkkausmenot), puolustusmateriaalihankintojen sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen määrärahasoihin tehdään ennakkollinen 1,5 prosentin hinta- ja kustannustasotarkistus. Määrärahojen taso tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan kuluttajahintaindeksin osoittamaa hintatason muutosta (indeksimuutoksen vuosikeskiarvo) Puolustusvoimien toimintamenojen ja sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen osalta sekä teollisuuden tuottajahintaindeksin alaindeksin C28 (Muiden koneiden ja laitteiden valmistus) muutosta (kuukaudet yhteensä/vuosimuutos) puolustusmateriaalihankintojen osalta. Laivue 2020 -hankkeen indeksimenot tarkistetaan jälkikäteen sopimuksissa yksilöityjen indeksien toteuman mukaisina.

Monitoimihävittäjien hankinnan indeksit käsitellään valtioneuvoston hankintapäätöksen mukaisesti siten, että Yhdysvaltojen kanssa tehdyt Foreign Military Sales (FMS) -sopimukset sisältävät noin 2 prosentin indeksivaikutuksen. Monitoimihävittäjien hankinnan Monitoimihävittäjien hankinta 2021 -tilausvaltuuden sitomattomaan osuuteen tehdään ennakkollinen 1,5 prosentin kustannustasotarkistus.

Monitoimihävittäjien hankinnan muun rahoituksen käyttämättä olevaan osuuteen tehdään ostovoimakorjaus 1,5 prosenttia, joka jälkikäteen tarkistetaan toteuman mukaisina indeksiyhdistelmällä (rakennuskustannusindeksi 70 % ja palvelujen tuottajahintaindeksi 30 %).

5 Nato-jäsenyyden aiheuttamat kustannukset

Hallituksen esitys vuoden 2024 talousarvioksi sisältää yhteensä noin 86,6 milj. euroa Nato-jäsenyyden aiheuttamiin kustannuksiin puolustusministeriön hallinnonalalla. Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa ehdotetaan määrärahoja vain tunnistettuihin ja välittömiin Nato-jäsenyydestä aiheutuviin kustannuksiin. Puolustusvoimille on tehty vuodelle 2024 hallitusohjelman mukainen vuosittainen 50,0 milj. euron lisäys, joka kohdentuu Nato-jäsenyyden tuomiin välittömiin tarpeisiin.

18.10.2023

Talousyksikkö

Momentti (1 000 euroa)	TA 2023	TAE 2024	KEH 2025	KEH 2026	KEH 2027
27.01.01 (Puolustusministeriön toimintamenot) ¹⁾	1 500	1 800	1 800	1 800	1 800
27.01.66 (Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet)	23 410	21 532	24 303	24 312	24 321
27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot)	3 860	63 316	65 156	68 116	69 696
Nato-jäsenyyden kustannukset yhteensä	28 770	86 648	91 259	94 228	95 817

¹⁾ Puolustusministeriö on siirtänyt Suomen erityisedustuston Natossa (NAE) henkilö- ja tehtävämäärän vahvistamisen rahoituksen (1,2 milj. euroa) ulkoministeriön hallinnonalalle momentille 24.01.01 (Ulkoasiainhallinnon toimintamenot).

Määrärahat vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa

Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa momentille 27.01.01 (Puolustusministeriön toimintamenot) ehdotetaan määrärahaa 0,8 milj. euroa puolustusministeriön henkilö- ja tehtävämäärän lisäämiseksi Nato-jäsenyyteen liittyen. Puolustusministeriön henkilöstöresurssia vahvistetaan noin 11 henkilötyövuodella. Lisäksi momentilla kohdennetaan 1,0 milj. euron rahoitus Suomen kansallisten asiantuntijoiden (Voluntary National Contribution) sijoittamiseksi Naton organisaatorakenteisiin.

Momentin 27.01.66 (Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet) määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen välittömät Nato-jäsenyyteen liittyvät maksuosuudet 21,532 milj. euroa. Talousarvioehdotuksessa vuodelle 2024 momentin Naton sotilasbudjetin osuus 18,26 milj. euroa on esitetty perustuen Naton vuoden 2024 sotilasbudjettiin. Naton investointiohjelman (NSIP) osuus kolme miljoonaa euroa on esitetty perustuen Suomen vuoden 2024 maksuosuuteen. Naton DIANA-aloitteen osuus on 0,272 milj. euroa vuonna 2024.

Vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa momentille 27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot) ehdotetaan yhteensä noin 63,3 milj. euroa Suomen Nato-jäsenyyden aiheuttamiin kustannuksiin. Nato-jäsenyydestä aiheutuvien menojen kattamiseksi rahoitusta myönnetään Puolustusvoimien henkilöstömenoihin ja johtamisjärjestelmäalan menoihin. Lisäksi momentille 27.10.01 on tehty hallitusohjelman mukainen 50,0 milj. euron lisäys Nato-jäsenyyden tuomiin välittömiin tarpeisiin.

Momentille 27.10.01 perustetaan 1.1.2024 lukien kenraalimajurin ja prikaatikenraalin virat Suomen Nato-jäsenyyteen liittyen. Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimilta edellytetään kenraali-/amiraalitasoisten upseereiden asettamista Naton organisaatorakenteisiin. Perustettavien erittelyvirkojen palkkausmenot ja hallinnolliset menot ovat vuonna 2024 yhteensä 0,45 milj. euroa.

Nato-jäsenyyden aiheuttamat määrärahatarpeet tulevina vuosina

Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvät määrärahatarpeet puolustusministeriön hallinnonalalla täsmentyvät ja täydentyvät kaiken aikaa, jolloin hallitusohjelmaan kirjattujen määrärahalisäysten riittävyys on haastavaa. Välilliset vaikutukset realisoituvat koko ajan.

Hallitusohjelma sisälsi lisämäärärahaa Puolustusvoimille Nato-jäsenyyden tuomiin välittömiin tarpeisiin. Voidaan arvioida, että lisämääräraha riittää vuoden 2024 tarpeisiin, mutta se ei riitä kattamaan Nato-jäsenyyden kustannusvaikutuksia vuosina 2025-2027.

Hallitusohjelmassa päätetty 50 milj. euron lisäys on suunniteltu kohdennettavan vuosina 2024-2027 muun muassa Nato-jäsenyyden edellyttämän lisähenkilöstön menoihin, harjoitusalueiden kehittämisestä ja harjoitustoiminnan lisääntymisestä aiheutuviin menoihin sekä välttämättömän infrastruktuurin kehittämisen ja rakentamisen tarpeisiin. Kyky vastaanottaa tukea kumppaneilta eli niin sanotun isäntämaatuen (RSOM, Reception, Staging and Onward Movement) rakentaminen arvioidaan merkittäväksi menoksi puolustussuunnittelun suorituskykytavoitteiden ohella.

18.10.2023

Talousyksikkö

Naton poliittisesti päätettävät rauhan ajan tehtävät edellyttävät päätösten mukaisen lisärahoituksen. Tehtäviä ovat esimerkiksi ilmavalvonta, eteenyönnetty läsnäolo (enhanced Forward Presence, eFP) ja pysyvät merivoimaosastot. Vuoden 2024 talousarvioehdotus ja julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024-2027 eivät sisällä Suomen menoja osallistumisesta Naton rauhan ajan puolustukseen.